

06. UPRAVLJANJE HEMIKALIJAMA

PREGLED

Zakonodavni okvir stvoren usvajanjem Zakona o hemikalijama¹³³, Zakona o biocidnim proizvodima¹³⁴ i odgovarajućih podzakonskih propisa uspostavio je savremeni sistem upravljanja hemikalijama, koji je u značajnoj meri usaglašen sa propisima EU. **Neophodno je nastaviti sa daljim razvojem zakonodavnog okvira, kako kroz dalju harmonizaciju propisa uzimajući u obzir nove uredbe EU, kao i izmene i dopune postojećih, tako i jačanjem kapaciteta neophodnih za sprovođenje propisa.**

Izrada novog **Nacrta zakona o biocidnim proizvodima** radi usklađivanja sa Uredbom o biocidnim proizvodima (528/2012/EU) završena je u 2018. godini. **Usvajanje zakona se očekuje u toku 2019. godine.**

U toku 2018. godine usvojen je **Predlog zakona o predmetima opšte upotrebe** koji je trenutno u skupštinskoj proceduri.

U pogledu administrativnih kapaciteta za obavljanje stručnih poslova u ovoj oblasti nije došlo do značajnih promena u odnosu na kapacitete u prethodnom periodu.

U toku 2018. godine uspostavljena je pilot verzija e-platforme za upis hemikalija u Integralni registar hemikalija (eIRH) i sproveden je period testiranja, tako da je **od januara 2019. godine ova elektronska platforma počela sa radom.**

Što se tiče dugotrajnih organskih zagađujućih supstanci (POPs), još uvek nije usvojen ažurirani Nacionalni implementacioni plan (NIP) za sprovođenje Stokholmske konvencije o POPs od strane Vlade Republike Srbije, mada je pripremljen još 2015. godine i već zastareva, pa je usled toga otežano sprovođenje aktivnosti iz specifičnih akcionih planova koji su sastavni deo ažuriranog NIP.

Sistem finansiranja upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima nije u saglasnosti sa osnovnim principima utvrđenim EU propisima. **U tom smislu ni Nacrt zakona o biocidnim proizvodima čije se usvajanje očekuje u 2019. godini nije preuzeo sistem naknada po EU modelu, jer nije u skladu sa domaćim sistemom kojim se uređuje naplata taksi i naknada, a koji je potrebno što pre izmeniti.**

ZAKONODAVNI OKVIR

Zakonodavni okvir, stvoren usvajanjem Zakona o hemikalijama i Zakona o biocidnim proizvodima i odgovarajućih podzakonskih propisa, uspostavio je savremeni sistem upravljanja hemikalijama po principima EU. Zakon o hemikalijama je u velikoj meri usklađen sa REACH uredbom (EC 1907/2006)¹³⁵, sa izuzetkom odredbi za čije je

133 „Službeni glasnik RS”, broj 36/2009, 88/2010, 93/2012 i 25/2015.

134 „Službeni glasnik RS”, broj 36/2009, 88/2010, 92/2011 i 25/2015.

135 <http://www.ekologija.gov.rs/organizacija/sektori/sektor-za-upravljanje-zivotnom-sredinom/odeljenje-za-hemikalije/reach/?lang=lat>

spvođenje neophodno članstvo u EU, kao što su postupci registracije i autorizacije. **Neophodno je nastaviti sa daljim razvojem zakonodavnog okvira, kako kroz dalju harmonizaciju propisa uzimajući u obzir nove uredbe EU, kao i izmene i dopune postojećih, tako i jačanjem kapaciteta neophodnih za spvođenje propisa.**

U pogledu ažuriranja propisa koji se odnose na klasifikaciju i obeležavanje hemikalija radi njihovog prilagođavanja u pogledu tehničkog i naučnog napretka nije bilo promena u odnosu na poslednji izveštaj. Domaća legislativa je usklađena sa EU do sedmog ATP¹³⁶. **Međutim, potrebno je nastaviti dalje usklađivanje s obzirom na to da su u EU ovi propisi dodatno ažurirani (ATP 8, 9, 10, 11, 12 i 13), od kojih je primena ATP 8, 9 i 10 postala obavezujuća u EU u toku 2018. godine. Ističemo da je redovno usaglašavanje ovih propisa od izuzetne važnosti, jer kašnjenje u ažuriranju Spiska klasifikovanih supstanci ima za posledicu odstupanje podataka o harmonizovano klasifikovanim supstancama u Srbiji i EU.** Stoga u pojedinim slučajevima dolazi do odstupanja prilikom implementacije propisanih odredbi o klasifikaciji i obeležavanju istih supstanci i smeša kada su na tržištu EU i RS, što je u suprotnosti sa osnovnim ciljem GHS da na svim tržištima hemikalije budu klasifikovane i obeležene prema istim pravilima, odnosno na isti način, što može imati za posledicu teškoće u pogledu slobodnog prometa hemikalija iz uvoza, kao i zaštite zdravlja ljudi i životne sredine.

U cilju ažuriranja propisa kojima se uređuju **ograničenja i zabrane proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja hemikalija**, u aprilu 2018. godine usvojene su izmene i dopune¹³⁷ koje smatramo izuzetno važnim, a koje se odnose, između ostalog, na bisfenol A (BPA), dekabromodifeniletar (decaBDE) i perfluorooktansku kiselinu (PFOA). **Na ovaj način je transponovana Uredba EU 2016/2235 od decembra 2016. godine kojom se zabranjuje/ograničava upotreba BPA u termalnom papiru u koncentraciji većoj ili jednakoj od 0,02%, sa početkom primene u Srbiji od 30. juna 2020. godine (šest meseci kasnije u odnosu na EU).** Pored toga, zabranjena je proizvodnja ili stavljanje u promet proizvoda koji sadrže decaBDE u koncentraciji koja je jednaka ili veća od 0,1% (m/m) posle 2. marta 2022.

U martu 2018. godine urađene su dopune Liste supstanci kandidata za Listu supstanci koje izazivaju zabrinutost¹³⁸, omogućavajući na taj način **ostvarivanje prava potrošača na informacije o većem broju supstanci u proizvodima koje izazivaju zabrinutost (SVHC)**, među kojima je i **bisfenol A i perfluoroheksan-1-sulfonska kiselina**. Međutim, potrebno je nastaviti dalje usklađivanje jer je u EU ova lista dodatno ažurirana u junu 2018. godine i januaru 2019. dodavanjem novih 16 supstanci.

Lista supstanci koje izazivaju zabrinutost je takođe dopunjena u martu 2018. godine¹³⁹, čime je postignuta potpuna usaglašenost sa EU listom (na toj listi se sada nalaze 43 supstance), što je i bilo planirano poslednjim NPAA¹⁴⁰.

136 Eng. Adaptation to technical progress (ATP).

137 „Službeni glasnik RS”, broj 36/2018

138 „Službeni glasnik RS”, broj 22/2018

139 Ibid.

140 Ministarstvo za evropske integracije (2018): *Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije (NPAA) – treća revizija.*

U maju 2018. godine donete su izmene i dopune Pravilnika o dozvolama za obavljanje delatnosti prometa, odnosno dozvolama za korišćenje naročito opasnih hemikalija¹⁴¹ kojima se **poništava odredba da se hemikalije koje su klasifikovane u klasu opasnosti korozivno oštećenje / iritacija kože potkategorija 1b smatraju naročito opasnim hemikalijama**. To je i bila primedba koju smo detaljno obrazložili u prošlom izveštaju, jer uvođenje ove mere u 2017. godini nije imalo utemeljenje sa aspekta stvarne opasnosti, koju potkategorija 1b predstavlja i nije bila primenljiva u praksi kako sa aspekta vrste proizvoda na koje se primenjuje, tako i sa aspekta privrednih subjekata koji su njome obuhvaćeni.

Postoji značajno kašnjenje u procesu usklađivanja propisa koji se odnose na metode ispitivanja opasnih svojstava hemikalija koji od 2012. godine nisu ažurirani.

Izrada novog **Nacrta zakona o biocidnim proizvodima** radi usklađivanja sa Uredbom o biocidnim proizvodima (528/2012/EU) započeta je u toku 2017. godine, a završena je u 2018. godini. Javna rasprava je održana u periodu od 25. oktobra do 23. novembra 2018. godine. Uredbu EU nije bilo moguće u celosti preuzeti s obzirom na to da se njome, između ostalog, uređuju postupci koje centralizovano sprovode Evropska agencija za hemikalije (ECHA) ili Evropska komisija, tako da se ovim Nacrtom osigurava maksimalno moguća usaglašenost sa Uredbom EU do punopravnog članstva u EU. **Međutim, novi zakon neće doneti suštinske promene u odnosu na važeći, a jedina značajna promena odnosi se na nove biocidne proizvode koji su dobili odobrenje u EU od strane Evropske komisije ili nadležnog organa zemlje članice u smislu da neće moći da budu upisani u Privremenu listu, već će morati da sprovedu postupak priznavanja tog odobrenja**. To bi trebalo da olakša poslovanje uvoznika biocidnih proizvoda iz EU, s obzirom na to da već imaju pristup svojoj neophodnoj dokumentaciji. Ali, imajući u vidu da se uvodi nov postupak od strane državnih organa uz ograničene administrativne i stručne kapacitete na ovim poslovima, ceo proces će svakako predstavljati izazov. Donošenje novog zakona planirano je za drugi kvartal 2019. godine na osnovu NPAA.

U toku 2018. godine usvojen je **Predlog zakona o predmetima opšte upotrebe** koji je trenutno u skupštinskoj proceduri. Predmeti opšte upotrebe u skladu sa ovim zakonom podrazumevaju između ostalog igračke, kozmetičke proizvode, detergente i biocidne proizvode. Naglašavamo da termin „predmet opšte upotrebe“ nije prepoznat u regulativi EU, već je preuzet iz regulative iz vremena SFRJ. Javna rasprava ovog zakona je održana u periodu od 13. jula do 3. avgusta 2018. godine u toku koje je ALHem uzeo aktivno učešće i poslao komentare, sugestije i predloge Ministarstvu zdravlja pisanim putem.

Opšta primedba ALHema na ovaj nacrt zakona jeste da je zasnovan na zastarelom konceptu zdravstvene ispravnosti, ne samo u terminološkom smislu i vezano za pravno-tehnička pitanja već pre svega zbog neusaglašenosti sistema. EU koncept je zasnovan na opštoj, integralnoj bezbednosti proizvoda koji je primarno uređen direktivom o opštoj bezbednosti proizvoda, a pojedine grupe proizvoda detaljnije su uređene posebnim propisima kojima se uređuju posebni uslovi za njihovo stavljanje u promet – npr. hemikalije, igračke, kozmetika, biocidi, sredstva za zaštitu bilja i sl.

141 „Službeni glasnik RS“, broj 6 od 27. januara 2017, i broj 29 od 13. aprila 2018.

U tom smislu naša osnovna primedba se odnosila na nameru zakonodavca da se u ovaj zakon „vrate“ detergentski i biocidni proizvodi kao „sredstva za održavanje higijene“. Stavljanje detergenata i biocidnih proizvoda u promet je u potpunosti uređeno Zakonom o hemikalijama i Zakonom o biocidnim proizvodima, odnosno pratećim podzakonskim aktima. Ne postoji nijedan racionalan i utemeljen argument koji potvrđuje navode Ministarstva zdravlja da tako uspostavljenim sistemom nije „pokrivena“ zdravstvena ispravnost. Naime, ceo koncept Zakona o hemikalijama i Zakona o biocidnim proizvodima jeste na stavljanju u promet bezbednih proizvoda – bezbednih sa aspekta njihovih toksikoloških, ekotoksikoloških i fizičko-hemijskih svojstava. U skladu sa ovim zakonom, nadležni organ pre stavljanja biocidnog proizvoda u promet vrši procenu biocidnog proizvoda za sve predviđene načine korišćenja. Ova procena obuhvata procenu opasnosti na osnovu podataka o ispitivanjima fizičkih i hemijskih, toksikoloških i ekotoksikoloških svojstava aktivne supstance i biocidnog proizvoda, procenu izloženosti ljudi, životinja i životne sredine za sve scenarije izloženosti, kao i procenu efikasnosti biocidnog proizvoda. Cilj je da se u promet mogu staviti samo oni proizvodi koji ne predstavljaju neprihvatljiv rizik po život i zdravlje ljudi i životnu sredinu. Osim propisa EU koji su transponovani u ova dva zakona, nijedan drugi propis u EU ne uređuje dalje stavljanje u promet detergenata i biocidnih proizvoda.

Jasno je da za ovako koncipiran zakon postoje određene interesne grupe, pre svega Zavodi za javno zdravlje u Srbiji, koji izdaju sertifikate o zdravstvenoj ispravnosti – što je, suprotno principu odgovornosti snabdevača za proizvod koji stavlja na tržište, kao i principu kontrole na tržištu. Sve ovo dovodi do problema u sprovođenju propisa koji se odnosi na ove grupe proizvoda, naročito biocidnih proizvoda za koje je potrebno da snabdevač pre stavljanja u promet dobije dozvolu, odnosno „rešenje o upisu biocidnog proizvoda u Privremenu listu biocidnih proizvoda“ od nadležnog organa (Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine). U praksi bi moglo da se desi da već odobren biocidni proizvod iz nekog razloga „ne prođe“ zdravstvenu ispravnost i tako dovede do zastoja u prometu robe, ali još važnije je to što može da dovede i potrošače u zabludu u vezi sa bezbednošću ovog proizvoda. Nije nam jasno koji su to dodatni parametri koji se kontrolišu u okviru zdravstvene bezbednosti biocidnog proizvoda (laboratorijsko testiranje), a da oni nisu već razmotreni u postupku odobravanja za stavljanje u promet biocidnog proizvoda.

ALHem je takođe imao primedbu u vezi samih ciljeva donošenja ovog zakona, s obzirom na to da smo smatrali da je zaštita životne sredine izostavljena kao važan aspekt upravljanja predmetima za opštu upotrebu (na kraju svog životnog ciklusa ovi proizvodi postaju otpad, koji se može reciklirati u nove proizvode ili završiti na deponiji). Ovo je ujedno i jedina ALHem-ova primedba koja je usvojena.

Imajući u vidu da je Nacrt ovog zakona već usvojen od strane Vlade RS (i pored nekoliko negativnih mišljenja, uključujući i mišljenje Ministarstva zaštite životne sredine koje je nadležno za upravljanje hemikalijama i biocidnim proizvodima) i da se nalazi u fazi skupštinskog usvajanja, očekujemo da će nadležna tela EU imati primedbe u vezi sa navedenim neusklađenostima i da će pravovremeno reagovati.

U pogledu administrativnih kapaciteta za obavljanje stručnih poslova u ovoj oblasti nije došlo do značajnih promena u odnosu na kapacitete u prethodnom periodu. Iako je poslednjim Pravilnikom o sistematizaciji radnih mesta nadležnog ministarstva predviđeno značajno povećanje broja zaposlenih koji rade na poslovima upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima, mora se uzeti u obzir da je ograničenje broja zaposlenih u državnim organima produženo i u 2019. godini, tako da nije realno očekivati da će se stvoriti mogućnosti za značajnije jačanje administrativnih i stručnih kapaciteta u okviru Ministarstva zaštite životne sredine, iako je to neophodno kako bi se dostigao nivo neophodan za sprovođenje propisa, kao i za razvoj daljeg sistema upravljanja hemikalijama.

Važno je napomenuti da je projekat „Procena kapaciteta za implementaciju Minamata konvencije o živi u Republici Srbiji“ završen u toku 2018. godine i da predstavlja osnovu za obezbeđivanje i dalji razvoj potrebnih kapaciteta za implementaciju Uredbe o živi (2017/852). U toku 2018. godine u saradnji sa UNDP-jem započela je realizacija projekta „**Jačanje sinergije u implementaciji Bazelske, Roterdamske, Stokholmske i Minamata konvencije u RS**“, koji je finansiran sredstvima iz specijalnog poverilackog fonda UNEP-a. Projekat ima za cilj jačanje sinergije međunarodnih sporazuma u oblasti upravljanja hemikalijama i upravljanja otpadom, ali i jačanje koordinacije izveštavanja prema obavezama iz međunarodnih sporazuma.

SPROVOĐENJE PROPISA

Za **poslove u vezi sa sprovođenjem upravnih postupaka** u ovoj oblasti zaduženo je Odeljenje za hemikalije pri Ministarstvu zaštite životne sredine. Propisani upravni postupci se sprovode, ali imajući u vidu obim i sadržaj dokumentacije koja se zahteva ovim postupcima, kao i poverljivost pojedinih podataka, neophodno je sprovođenje ovih postupaka unaprediti i ubrzati kroz **razvijanje savremenog sistema elektronske dostave podataka** sa odgovarajućom zaštitom i striktno definisanim nivoima pristupa podacima. Ova potreba je identifikovana u okviru Nacrta akcionog plana Nacionalnog programa zaštite životne sredine (NPEP) za period 2015–2019. godina kao mera za unapređenje postupka upisa hemikalija u Registar hemikalija. Isti pristup treba primeniti i kada je reč o upravnim postupcima u vezi sa biocidnim proizvodima.

U toku 2018. godine uspostavljena je pilot verzija e-platforme za upis hemikalija u Integralni Registar hemikalija (eIRH)¹⁴² i sproveden je period testiranja, tako da je **od januara 2019. godine ova elektronska platforma počela sa radom**, što znači da se podaci potrebni za upis hemikalija koje su stavljene u promet u toku 2018. u Registar hemikalija mogu dostaviti preko e-platforme. Uvođenjem ove mogućnosti biće pojednostavljena i pojeftinjena administrativna procedura privrednim subjektima. Međutim, očekuje se i da će provera dostavljenih podataka i izdavanje rešenja od strane nadležnog organa biti ubrzano, jer upravni postupak od momenta dostavljanja podataka do konačnog izdavanja rešenja o upisu hemikalije u registar probija sve zakonom predviđene rokove i prosečno traje po nekoliko godina, naročito za one privredne subjekte koji upisuju veliki broj hemikalija. Jačanje administrativnih kapaciteta na poslovima

142 <https://irhportal.ekologija.gov.rs/Account/Login>.

upisa hemikalija u Registar je više nego neophodno. Takođe je potrebno doneti rešenja po ubrzanom postupku za zahteve iz ranijih godina za koja još uvek nisu izdata rešenja kroz pojednostavljene procedure u smislu zahteva za dopunama dokumentacije, s obzirom da veliki broj tih hemikalija nije više u prometu, ili su izmenile klasifikaciju, obeležavanje, a vrlo često i sastav. **Stvarni efekti primene elektronske platforme se mogu očekivati u narednom periodu**, ali će svakako inicijalno unošenje podataka za hemikalije kojima do sada nije dodeljen registracioni broj zahtevati značajno angažovanje.

Pored toga, **potreban je dalji razvoj Registra biocidnih proizvoda u okviru Integralnog registra hemikalija**.

Ove godine (2019) počinje i realizacija projekta „**Dalji razvoj okvira za usklađivanje sa zakonodavstvom EU u oblasti vazduha, hemikalija i horizontalnog zakonodavstva**“ (EAS 3 projekat) u toku kojeg će biti razvijeni specifični planovi implementacije za REACH Uredbu i Uredbu o biocidnim proizvodima.

Što se tiče POPs hemikalija, još uvek nije usvojen ažurirani Nacionalni implementacioni plan (NIP) za sprovođenje Stokholmske konvencije od strane Vlade Republike Srbije, koji već zastareva, pa je samim tim otežano sprovođenje aktivnosti iz specifičnih akcionih planova koji su sastavni deo ažuriranog NIP-a, a naročito je otežan nastavak sprovođenja monitoringa POPs na osnovu uspostavljenih aktivnosti programa za merenje nivoa POPs u životnoj sredini i hrani, kao i uključivanje novih POPs u postojeći program. Kako bi se uspostavio funkcionalan sistem za monitoring POPs, neophodno je unaprediti rad laboratorija za merenje, naročito novih POPs, kroz akreditaciju metoda, nabavku laboratorijske opreme i usavršavanje zaposlenih u laboratoriji.

Tokom 2018. godine međunarodna mreža IPEN, Arnika, HEAL i 17 drugih evropskih organizacija, među kojima i Udruženje „Alternativa za bezbednije hemikalije“ iz Srbije, sproveli su **istraživanje¹⁴³ koje je pokazalo da su potrošački proizvodi, uključujući i dečje igračke od reciklirane plastike, kontaminirani toksičnim hemikalijama, tzv. „usporivačima gorenja“, koji se mogu naći u elektronskom otpadu i zabranjeni su, odnosno ograničeni za upotrebu na osnovu štetnog uticaja po zdravlje ljudi i životnu sredinu. To su toksične hemikalije za koje je poznato da utiču na smanjenje plodnosti i razvoj ploda, na rad štitne žlezde i izazivaju neurološke probleme i poremećaje pažnje kod dece.** Elektronski otpad sadrži jedinjenja broma koja se koriste kao usporivači gorenja u elektronskoj opremi kako bi se usporila brzina širenja vatre ili jačina gorenja. Jedinjenja uključuju polibromovane difenil etre (PBDE) kao što su OctaBDE¹⁴⁴ i DecaBDE¹⁴⁵, kao i HBCD¹⁴⁶ koji se nalaze na listi Stokholmske konvencije

143 Toksična pukotina: recikliranje opasnog otpada u nove proizvode, Arnika, IPEN, HEAL et al. 2018 <http://www.alhem.rs/wp-content/uploads/2015/12/TOKSICNA-PUKOTINA-Recikliranje-opasnog-otpada-u-nove-proizvode.pdf>.

144 Komercijalni oktambromodifenil eter (OctaBDE) nalazi se na listi Stokholmske konvencije kao heksabromodifenil i heptabromodifenil eter.

145 Dekabromodifenil eter (DecaBDE) nalazi se na listi kao komercijalna smeša DecaBDE.

146 HBCD je heksabromociklododekan.

o POPs. Studija u kojoj je analizirano 109 igračaka i pribora za kosu ukazuje da je 107 predmeta (98%) kontaminirano merljivim koncentracijama polibromovanih difeniletara (PBDE), a 55 uzoraka (41%) je sadržalo heksabromociklododekan (HBCD). Od pet proizvoda napravljenih od crne tvrde plastike nabavljenih na tržištu Srbije (četiri igračke i jedna šnala za kosu), koji su testirani laboratorijski, dva uzorka prelaze dozvoljenu koncentraciju decaBDE od 1000 ppm, dok tri proizvoda prelaze dozvoljenu koncentraciju octaBDE od 10 ppm za proizvode od izvorne (nereciklirane) plastike, ali ne i dozvoljenu koncentraciju za proizvode od reciklirane plastike, što je ovde slučaj.

Propisana dozvoljena koncentracija za octaBDE u proizvodima od nereciklirane plastike je 10 ppm, dok je za reciklirane plastične proizvode dozvoljeno 1000 ppm, što je zabrinjavajuće ako uzmemo u obzir da endokrini sistem dece „ne pravi razliku“ da li je igračka napravljena od nove ili reciklirane plastike i dovodi do poremećaja rada usled delovanja PBDE. **Nejednaki standardi za sadržaj PBDE u proizvodima napravljenim od izvorne (nereciklirane) i reciklirane plastike rezultat su propisanih visokih graničnih vrednosti za POPs otpad, kao i izuzetaka od pravila vezanih za reciklažu koja su data nekim stranama potpisnicama Stokholmske konvencije na njihov zahtev, a među kojima je i EU.** Ova „toksična“ pukotina u propisima omogućava da uprkos povećanim koncentracijama PBDE u ispitivanim uzorcima, većina proizvoda ne prelazi zakonom dozvoljene granice jer su napravljeni od recikliranih materijala.

Ove regulatorne nejednačenosti motivisane su reciklažnim ciljevima koji su zanemarili posledice kontaminacije novih proizvoda tokom reciklaže, čime se nastavlja proces izloženosti ovim supstancama. Iako su ciljevi reciklaže u EU globalizovani kroz međunarodne konvencije, opasni elektronski i električni otpad pronalazi svoj put preko državnih granica i preko radionica za reciklažu se vraća u reciklirane proizvode. Ta toksična pukotina sakrivena od pogleda javnosti predstavlja pretnju po zdravlje dece, potrošača, zaposlenih u reciklažnim radionicama i lokalno stanovništvo, kao i sve ostale ranjive grupe. **Jedini način da se ljudi zaštite od opasnih hemikalija iz recikliranog otpada je da se ova toksična pukotina zatvori i da se opasan otpad na taj način drži dalje od reciklažnih tokova.** U izveštaju *Toksična pukotina: recikliranje opasnog otpada u nove proizvode* nalaze se preporuke upućene nadležnim institucijama u EU.

S obzirom na to da se propisi o hemikalijama odnose samo na jednu fazu životnog ciklusa hemikalija, tj. na stavljanje u promet i korišćenje hemikalija, a da postoje i druge faze životnog ciklusa hemikalija koje prate procese od proizvodnje pa sve do odlaganja, veoma je važno ostvariti saradnju i koordinaciju odeljenja zaduženog za sprovođenje propisa o hemikalijama sa drugim relevantnim sektorima, i to prvenstveno u oblasti zaštite životne sredine. Ova saradnja i koordinacija je neophodna imajući u vidu potrebu sinhronizovanog preduzimanja aktivnosti koje su u nadležnosti različitih sektora, a u cilju obezbeđivanja adekvatnog upravljanja hemikalijama kroz kompletan životni ciklus i ostvarivanje principa strateškog pristupa upravljanju hemikalijama (SAICM)¹⁴⁷. **Do danas nema informacija o osnivanju i radu zajedničkog tela, niti o donošenju Integrisanog programa upravljanja hemikalijama, što je predviđeno**

147 Strateški pristup međunarodnom upravljanju hemikalijama (Strategic Approach to International Chemicals Management) – SAICM.

Zakonom o hemikalijama (član 7). Očekujemo da će rezultati projekta „Jačanje sinergije u implementaciji Bazelske, Roterdamske, Stokholmske i Minamata konvencije u RS“ doprineti boljoj koordinaciji rada u oblasti upravljanja hemikalijama i otpadom, kao i izveštavanja prema obavezama iz ovih međunarodnih sporazuma.

FINANSIRANJE

S obzirom na to da je finansijski aspekt upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima detaljno analiziran u prethodnim izveštajima,¹⁴⁸ ističemo da od tada nije bilo promena. Sistem upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima finansira se iz budžeta Republike Srbije. **S obzirom na strukturu i način funkcionisanja budžetskog sistema, nisu dostupni podaci u kom iznosu su prihodi ostvareni od taksi koje služe za pokriće troškova pružanja administrativnih usluga za sprovođenje upravnih postupaka i da li je i koliki deo troškova plaćen iz sredstava koja se ostvaruju od drugih poreskih obveznika, odnosno od onih koji od hemikalija i/ili biocidnih proizvoda ne ostvaruju prihode.** Ovo nije u saglasnosti sa osnovnim principima utvrđenim REACH-om i Uredbom o biocidnim proizvodima (BPR), kao i pratećim sprovedenim uredbama EU kojima se uređuju naknade (Regulation (EC) No 340/2008 i Regulation (EU) No 564/2013), prema kojima **troškove u vezi sa regulatornim postupcima u pogledu hemikalija i biocidnih proizvoda moraju snositi privredni subjekti koji od njihovog stavljanja u promet ostvaruju prihode.** U tom smislu ni novi Zakon o biocidnim proizvodima čije se usvajanje očekuje u 2019. godini nije preuzeo sistem naknada po EU modelu jer nije u skladu sa domaćim sistemom kojim se uređuje naplata taksi i naknada, a koji je potrebno što pre izmeniti. S obzirom na to da bi se namenski prikupljena sredstva (naknade) između ostalog koristila i za procenu opasnosti, izloženosti i rizika od biocidnih proizvoda (što ne spada u uobičajeni administrativni postupak), korist bi imali svi građani Srbije jer se time štiti zdravlje ljudi i životna sredina.

PREPORUKE

Zakonodavni okvir

- Uspostaviti adekvatnu dinamiku usaglašavanja sa relevantnim izmenama i dopunama propisa EU u ovoj oblasti.
- Usvojiti Nacrt zakona o biocidnim proizvodima.

Sprovođenje propisa

- Potrebno je ojačati administrativne i stručne kapacitete u ovoj oblasti, naročito na poslovima upisa hemikalija u registar i upravljanja biocidnim proizvodima, naročito zbog uvođenja novog postupka priznavanja akta iz EU

148 Koalicija 27 (2017): Poglavlje 27 u Srbiji: Još uvek u pripremi; Koalicija 27 (2018): Poglavlje 27 u Srbiji: Izveštaj o (ne)napretku.

koji proističe iz Nacrta zakona o biocidnim proizvodima.

- Potreban je dalji razvoj Registra biocidnih proizvoda u okviru Integralnog registra hemikalija.
- Rešiti zahteve za upis hemikalija u Registar hemikalija iz ranijih godina po ubrzanom postupku za koja još uvek nisu izdata rešenja kroz pojednostavljene procedure u smislu zahteva za dopunama dokumentacije.
- Potrebno je da Vlada Republike Srbije usvoji ažurirani NIP za sprovođenje Stokholmske konvencije o POPs pre održavanja devete Konferencije strana potpisnica Stokholmske konvencije u 2019. godini.
- Uspostaviti zajedničko telo radi planiranja, praćenja, usklađivanja i preduzimanja zajedničkih mera različitih inspekcija nadležnih za kontrolu i nadzor u pogledu hemikalija i biocidnih proizvoda.
- Osnovati zajedničko telo za integrisano upravljanje hemikalijama kako bi se uspostavila zadovoljavajuća saradnja i koordinacija između svih relevantnih sektora i obezbedilo bezbedno upravljanje hemikalijama kroz čitav životni ciklus, odnosno donošenje i sprovođenje Integrisanog programa upravljanja hemikalijama. Zajedničko telo bi trebalo da se sastoji od predstavnika/ca nadležnih državnih organa u oblasti upravljanja hemikalijama i predstavnika/ca industrije, naučno-istraživačkih i nevladinih organizacija.

Finansiranje

- Izmeniti domaći sistem kojim se uređuje naplata taksi i naknada preuzimanjem EU modela finansiranja sistema za upravljanje hemikalijama i biocidnim proizvodima kojima će se osigurati da naknade u vezi sa regulatornim postupcima u pogledu hemikalija i biocidnih proizvoda snose privredni subjekti koji od njihovog stavljanja u promet ostvaruju prihode.